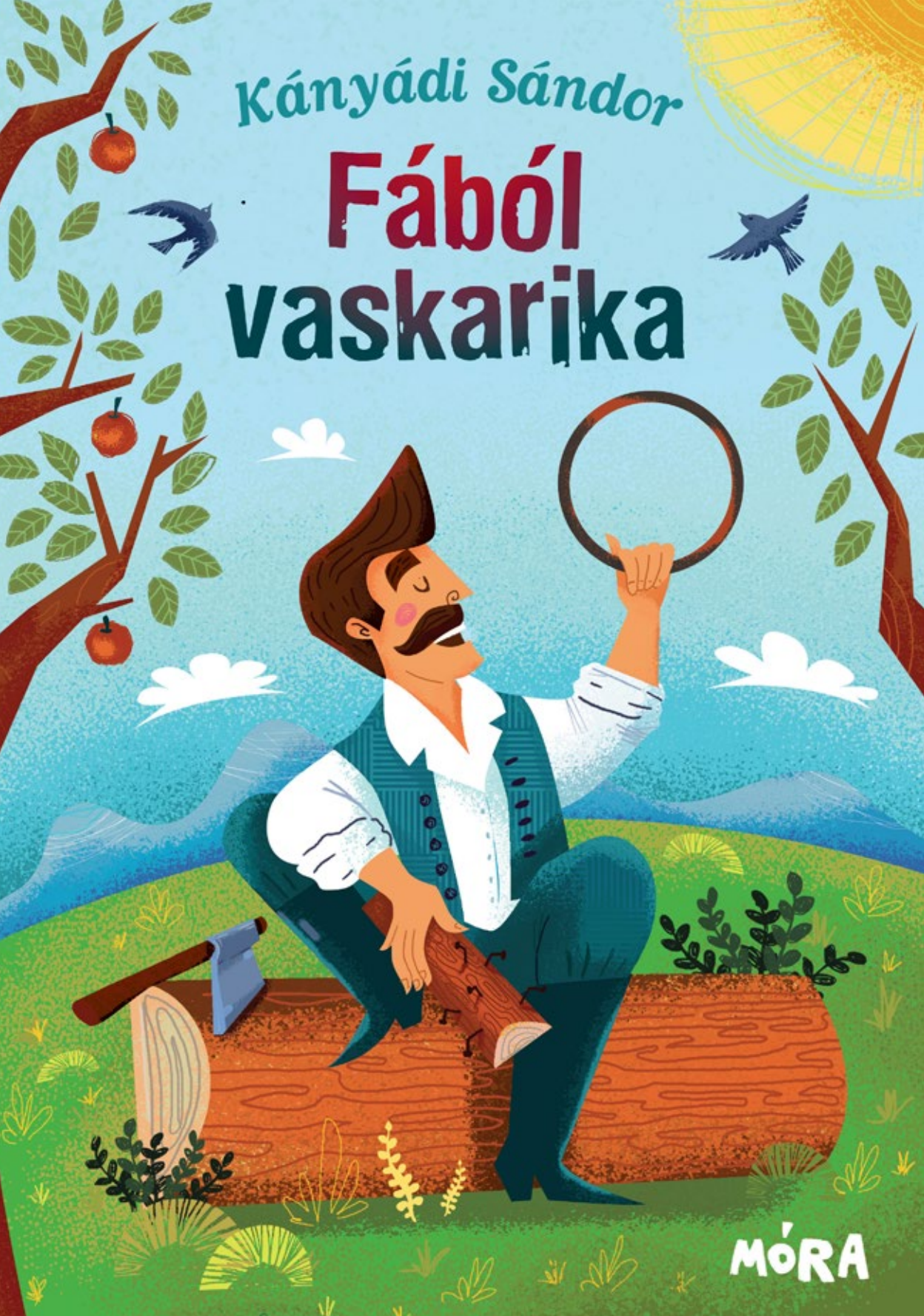

Kányádi Sándor

Fából vaskarika

MÓRA

Tuza Edit
rajzaival

KÁNYÁDI SÁNDOR

Fából vaskarika

MÓRA KÖNYVKIADÓ

A szövegeket válogatta és a kötetet szerkesztette:

MIKLYA ZSOLT

A könyv megjelenését támogatta a

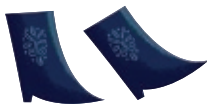

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését – szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezménnyel
megrendelheti webáruházunkban:

www.mora.hu

© Kányádi Sándor jogutódai

© Tuza Edit, 2024

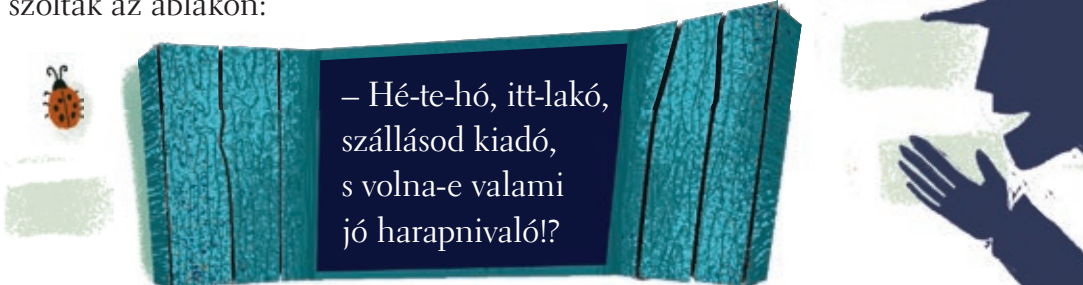
© Móra Könyvkiadó, 2024

Névtelen mese

Volt egy szegény ember, aki olyan szegény volt, hogy még neve sem volt neki. Jobban mondva lett volna, de soha senki se vette a fáradságot, hogy nevén nevezze.

- Gyere ide!
- Menj tova!
- Hozd ide!
- Vidd oda!

Így és ehhez hasonlóképpen dirigálták hol erre, hol arra. Menesztették hol ezért, hol azért. És ő ment, csinálta szó nélkül, amit mondtak. Amikor asztalhoz ült volna, vagy éppen nyugovóra tért, csak beszóltak az ablakon:

– Hé-te-hó, itt-lakó,
szállásod kiadó,
s volna-e valami
jó harapnivaló!?

Amije volt, odaadta. Szállását is nekihagyta. Ő maga meg kiült a csillagok alá. Béketűrő, jámbor ember volt, eszébe se jutott volna méltatlankodni. Üldögélt, virrasztott, nézte a csillagokat, a csillagképeket: a Kis Göncölt, a Nagy Göncölt, a Vacsoracsillagot meg a többieket.

És egyszerre belényilallt, hogy: lám, még a messzi ég csillagainak is nevük van.

Csak éppen neki ne volna?

Fűnek, fának, virágnak, de még a legkisebb bogárnak is neve van.

Csak éppen neki ne volna?

– Hát én ennek a végére járok – magasodott fel ültéből a névtelen szegény ember. – Volt nevem! Lesz nevem! – mondta, mintha verset mondana a nagy éjszakában. És emelt fővel indult, hogy szavait tett kövesse.

Azóta még az unokáit is Nagynak, Bátorinak, Erősnek nevezi mindenki.

Fekete mese

Egyszer egy nagy kerek erdőben, már azt meg nem mondom, Afrikában-e vagy Dél-Amerikában, de ott, ahol a papagájok, a kolibrik, a kanárik s a kis paradicsommadarak nem kalitkában, de szabadon s békességben tanyáznak, rikácsolnak, furcsa gondolata támadt az egyik tarka tollú törpepapagájnak.

– Miéink az erdő, a dzsungel minden fája, lombja, beszéljen, rikácsoljon hát mindenki papagáj módra.

Megszéppentek erre a kolibrik, a kanárik, a kis paradicsommadarak, mivel ők bizony gyengécskék és kevesen voltak.

– Igenis, igenis, papagáj módra – rikácsolta most már a többi papagáj is.

És még azt is közhírré tették, hogy aki felsőbb ágra vágyna, az járjon papagájiskolába.

Erre még jobban megszéppentek a kolibrik, a kanárik és a más, hozzájuk hasonló aprócska madarak. Lekotródtak a fákról, s a fák alatt nagy búsan szomorkodtak.

– Tanácsot kellene kérnünk a sastól – pityegték fejüket összegugva.

– A sas itt nem parancsol! – rikácsolta a fő-fő papagáj s vele a többiek is a fákról.

– Nem parancsol, nem parancsol!

– Nem félünk mi senki sastól!

– A sas többé nem király!

– De nem ám, de nem ám! – rikoltották kórusban minden fán.

De hirtelen elsötétült az erdő. Mintha egy hatalmas felhő suhant volna a legmagasabb fára.

– Mi ez a ricsaj, lárma?! – rikkantotta el magát a madarak királya, mert ő volt. A sas volt, a maga hatalmas mivoltában.

– Sa-sasul tanulunk, sasul! – vágta ki magát a fő-fő papagáj nagy ravaszul.

– Sasul-e, nohát, ez derék, de mintha másról lett volna szó az elébb.

– Sasul tanulunk, sasul – bizonygatták most már a többiek is fűgén és ravaszul.

Megrázta magát a madarak királya. Szétnyílt hatalmas szárnya. Jeladás volt, amitől egy-egy sas szállott minden fára.

– Nahát, hogy a tanulással sokat ne kínlódjatok, ezennel leckét magam adok – mondta a saskirály, s azzal a fő-fő papagájt tollastól bekapta. De a többi sas is követte a példát, és ki-ki bekapott egy-egy papagájpéldányt.

Azzal huss, tovaszálltak.

Nagy csönd lett erre az erdőben. A többi madár is lassan visszaszállt a fákra. Együtt szomorkodtak, ki-ki a maga nyelvén. De a papagájok azóta sem felejtették el azt a szomorú fekete leckét. Senkire sem akarják rátukmálni a maguk hangját, nyelvét, inkább ők tanulják meg a többi madár, sőt még az emberek nyelvét is.

Nádszál

Fölégették a nádat,
most pernye és korom
és árván maradt árnyak
gyászolnak a havon.

Nem zizzen nád a nádhoz,
csönd van és nyugalom,
csupán egy szál kiáltoz
a befagyott tavon.

Egyedül egy szál rongyos
befagyott nád rikoltoz
– önmaga váza már –,

vijjog, verdesi véres
szárnyát a fényes jéghez,
mint egy madár.

Mesék meséje

Volt egyszer egy király, aki nem szenvedhette a mesét. A mesemondókat meg éppenséggel ki nem állhatta. Legszívesebben vízbe fojtotta, karóba húzatta volna valamennyit. Vízbe is fojtatott, karóba is húzta minden mesemondót, költőt, regőt és énekest, akit csak kézre keríthetett közülük, mert a versekből s a muzsikából is egyedül csak a pattogó pram-pam-prampamot szerette. Meg azt, hogy: csinnadrattabumm. Még a mesemondók mesemondójának sem kegyelmezett. Fejét vétette, jobban mondva, vette saját kezűleg. Szerencsétlenségére éppen a szóban forgó király idején élt a mesemondók mesemondója, aki éppen a költők költője is volt, mert olyan mesét talált ki, hogy aki azt végighallgatta, mindjárt más ember lett belőle: a rosszból jó, a jóból még jobb; a gőgös szerénnyé, az irigy nagylelkűvé változott; a haragos megbékélt; a hazug attól kezdve csak igazat mondott, és így tovább. Egyedül a kegyetleneken nem tudott változtatni, mert azok sohasem tudták végighallgatni.

A király is – mondanom sem kell – a kegyetlenek közül való volt.

– No, azért ezt a híreset már magam is meghallgatom – mondta, amikor elébe lökdösték a saruszíjaitól is megfosztott mesemondók mesemondóját. A saruszíját azért szedték ki, nehogy a karóba húzástól való félelmében felköthesse magát. Így szokták azt a tömlöcökben, mióta világ a világ.

– Fűzzétek vissza a saruját – szólt oda a király a porkoláboknak –, úgyse lesz alkalma felkötni magát, mert én őhírességét most végighallgatom, s utána, bizonyosságul, hogy a meséje engem meg nem indított, saját kezűleg csapom le a fejét. No, hadd hallom azt a mesét!

A fogoly megrázta láncait.

Tartalom

Névtelen mese	3
Fekete mese	5
Nádszál	7
Mesék meséje	8
Téli vásár	11
A bánatos királylány kútja	12
Ballada	18
Fából vaskarika	19
Volt egyszer egy ember	24
A falu esze	25
Janicsár szajkók	28
Mátyás-napi vásár	32
Félnótás Ferkó	34
Ábécésorakozó	41
Lehel vezér lova	43
Patkánysíp	45
A bíró és az egerek	48
Az eb és a szamár	51
A békási báránypörkölt	52
Harangföliirat	55
Az elveszett követ	56
A nagyságos fejedelem és a segesvári szászok	61
A fejedelem zászlótartója	66

Zöld ballada	69
Pro libertate: a szabadságért	70
Nyergestető	74
A kökösi hídon	77
A hídépítő balladája	78
Forrás és a pásztor	82
Mese- és tájszótár	84

